

Tijd voor zorgvuldig preventie- en re-integratiebeleid voor zelfstandigen

Ondernemerschap zit in de lift. Eind 2017 waren er in ons land 1.086.805 zelfstandigen. Dat zijn er 2,8 % meer dan in 2016. Op zich is dat een hoopvolle evolutie die we alleen maar kunnen toejuichen. Toch is er ook minder positief nieuws. *“Zo steeg het aantal arbeidsongeschikte zelfstandigen in 2016 met maar liefst 7,12 %. De afgelopen vijf jaar steeg het aantal arbeidsongeschikten van 33.345 naar 38.919 personen. Het is hoog tijd voor een zorgvuldig preventie- en re-integratiebeleid voor zelfstandigen.”*, aldus CD&V-Kamerlid Griet Smaers. Haar resolutie die de regering oproept om werk te maken van re-integratietrajecten voor zelfstandigen en de uitwerking van een preventief luik in het sociaal statuut, wordt deze maand nog in de Kamer behandeld. De coalitiepartners toonden reeds hun bereidheid om de resolutie te ondersteunen.

Het aantal zelfstandigen in de **primaire** arbeidsongeschiktheid – dat is het eerste jaar arbeidsongeschiktheid – evolueerde in aantal van 12.434 in 2012 naar 14.447 in 2016, ofwel een stijging van ongeveer 16 %. Ook de gemiddelde **duur** dat een zelfstandige ‘buiten strijd’ is, kende lange tijd een stijgende trend. In 2016 kwam er echter een kentering en was er een lichte daling merkbaar tot 201 dagen of 6,5 maanden. Wanneer we een blik werpen op de cijfers van **invaliditeit** – dan ben je langer dan een jaar arbeidsongeschikt – merken we eveneens een stijgende trend op. In 2012 zaten 20.911 zelfstandigen in de invaliditeit. In 2017 was hun aantal reeds gestegen tot 24.749. Hun aantal stijgt jaarlijks gemiddeld met 3,8 %. De gemiddelde duur van de invaliditeit blijft de afgelopen vijf jaar ongeveer stabiel rond de zes jaar. Smaers licht de cijfers toe: *“De oorzaken achter deze cijfers zijn grotendeels tweeledig. Met stip op 1 staan nog steeds musculoskeletale (spier- en wervel-) aandoeningen, zeg maar ernstige fysieke ongemakken. De laatste jaren neemt echter ook het aantal psychische problemen onder zelfstandigen toe, een trend die ook geregeld wordt vastgesteld bij werknemers. Dat het statuut vervrouwelijkt en veroudert, verklaart – voor een deel – deze cijfers. En de vervrouwelijking zet zich zeker nog een aantal jaren door.”*

Gezondheidsbudget

Smaers vindt dat er meer moet gedaan worden op vlak van **preventie en welzijn**. In haar resolutie vraagt ze expliciet aan de regering om hierop meer in te zetten. Unizo gaf alvast een positief advies. *“Veel zelfstandigen wachten nog te lang om hulp te zoeken. Preventie en welzijn op het werk zijn meer dan ooit cruciaal.”*, aldus Smaers. Daarom stelt Smaers voor om op vrijwillige basis een preventief luik in te bouwen via het sociaal statuut van zelfstandigen. Eén van de maatregelen is het **gezondheidsbudget**. *“Dankzij dit gezondheidsbudget kan men tijdens de loopbaan een beroep doen op gespecialiseerde hulp. Problemen als werkdruk of emotionele belasting die mogelijks leiden tot psychische aandoeningen kunnen dan op gepaste wijze aangepakt worden vooraleer de situatie escaleert.”*, licht de Antwerpse volksvertegenwoordiger toe. De zelfstandige in kwestie kiest zelf op wie men beroep doet, bijvoorbeeld een therapeut.

Wederzijdse steun en kennisdeling

Smaers roept in haar resolutie tevens op om initiatieven te ondersteunen waarbij zelfstandigen **elkaar onderling bijstaan** om vaak voorkomende problemen zoals burn-outs aan te pakken. In dit verband kan verwezen worden naar het voorbeeld van de co-artsen, waarbij een groep huisartsen wordt samengesteld en opgeleid die voor hun collega's een lokaal aanspreekpunt kunnen zijn. *“Zelfstandigen stellen zichzelf voortdurend vragen over een betere werkorganisatie en omgang met personeel en klanten. Door hierover met elkaar te kunnen praten, weten zelfstandigen van elkaar dat ze niet alleen*

staan met hun bekommernissen, en dat er een collega klaarstaat die hun situatie herkent en steun kan bieden”, weet de CD&V-politica.

Re-integratietrajecten

Tenslotte dienen er ook initiatieven genomen te worden om ook voor zelfstandigen re-integratietrajecten in te voeren. Smaers: *“Zelfstandigen moeten de mogelijkheid krijgen om deeltijds hun zaak terug op te nemen of om zich te kunnen heroriënteren naar een ander statuut met het oog op een andere job. Werknemers die arbeidsongeschikt zijn beschikken momenteel wel al over deze mogelijkheid.”.*

Met deze resolutie roept het parlementslid de regering op om werk te maken van preventie en welzijn voor zelfstandigen. *“Voor werknemers is het meestal al niet evident om langdurig afwezig te zijn van het werk, laat staan voor zelfstandigen. De continuïteit komt in het gevaar en vaak worden zelfstandigen geconfronteerd met financiële moeilijkheden.”,* legt Smaers uit. *“Verder stijgt het armoederisico naar gelang de arbeidsongeschiktheid langer duurt. Om dit te voorkomen, kan een preventief luik binnen het sociaal statuut een deel van de oplossing zijn. Door de nodige ondersteuning te bieden kunnen toenemende ziekteaandoeningen, zoals burn-out en andere mentale aandoeningen voorkomen worden.”,* besluit het parlementslid.

Federaal minister van Zelfstandigen Ducarme treedt de resolutie bij: *“Onder deze legislatuur werd belangrijke vooruitgang geboekt om de sociale zekerheid van de zelfstandigen te versterken, vooral wanneer zij ziek worden. Zo heeft de regering onlangs, op mijn initiatief, beslist om de carenperiode in te korten van een maand tot 14 dagen. Niettemin maken veel zelfstandigen, die geconfronteerd worden met hun dagelijkse werklust, nog geen gebruik van deze nieuwe mogelijkheden en in het bijzonder wat betreft de burnout. Omdat ik al meerdere maanden aan dit aspect aan het werken ben, kan ik natuurlijk niet anders dan me aansluiten bij de bezorgdheid van Griet Smaers en bij de geest van haar voorstel van resolutie.”*

Meer info

Griet Smaers: 0497/61.08.92

De tijd dat een zelfstandige stiefmoederlijk werd behandeld ten opzichte van een werknemer, is gelukkig voorbij. Er werden – mede onder impuls van CD&V – heel wat sprongen voorwaarts gemaakt op vlak van mantelzorg, minimumpensioen, moederschapsverlof, overbruggingsrecht en ga zo maar door. De toename van het aantal arbeidsongeschikten vraagt echter grotere inspanningen van onze sociale zekerheid. De stijging van het aantal psychische aandoeningen moet ons aanzetten tot een verhoogde waakzaamheid. Ook een zelfstandige heeft recht op voldoende preventie in het kader van zijn zelfstandigenstatuut. Het is een cliché van jewelste, maar investeren op voorhand vermijdt extra kosten achteraf. Het sociaal statuut van zelfstandigen voorziet momenteel echter niet in dergelijk preventieluik. Het wordt tijd om dit debat open te breken.